**Eiropas Parlaments**
2019-2024

*Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja*

**2023/2113(INI)**

26.10.2023

# ZIŅOJUMA PROJEKTS

Ziņojums par Komisijas 2023. gada ziņojumu par tiesiskumu
(2023/2113(INI))

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja

Referente: *Sophia in 't Veld*

Atzinuma sagatavotājs iesaistītajā komitejā saskaņā ar Reglamenta 57. pantu:
*Adrián Vázquez Lázara*, Juridiskā komiteja

## SATURA RĀDĪTĀJS

**Lpp.**

MOTION FOR A EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION.....3

# EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

**Ziņojums par Komisijas 2023. gada ziņojumu par tiesiskumu**
**(2023/2113(INI))**

*Eiropas Parlaments*,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību (LES), jo īpaši tā 2. pantu, 3. panta 1. punktu, 3. panta 3. punkta otro daļu, 4. panta 3. punktu un 5., 6., 7., 11., 19. un 49. pantu,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā pantus par demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību ievērošanu, aizsardzību un veicināšanu Savienībā, tai skaitā 70., 258., 259., 260., 263., 265. un 267. pantu,

– ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu,

– ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru,

– ņemot vērā Komisijas 2023. gada 5. jūlija paziņojumu "2023. gada ziņojums par tiesiskumu — tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā" (COM(2023) 0800),

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 16. decembra Regulu (ES, Euratom) 2020/2092 par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai[1] ("Nosacītības regula"),

– Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 28. aprīļa Regula (ES) 2021/692, ar ko izveido programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1381/2013 un Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014[2],

– ņemot vērā Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju,

– ņemot vērā ANO cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības instrumentus un ANO vispārējā regulārā pārskata ieteikumus un ziņojumus, kā arī ANO līgumu struktūru judikatūru un Cilvēktiesību padomes īpašās procedūras,

– ņemot vērā Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja, Augstā komisāra nacionālo minoritāšu jautājumos, Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) pārstāvja mediju brīvības jautājumos un citu struktūru ieteikumus un ziņojumus,

– ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju, Eiropas Sociālo hartu, Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Eiropas Sociālo tiesību komitejas judikatūru, kā arī Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas, Ministru komitejas, cilvēktiesību komisāra, Eiropas Komisijas pret rasismu un neiecietību, Nediskriminācijas, daudzveidības un iekļaušanas koordinācijas komitejas, Venēcijas

[1] OV L 433 I, 22.12.2020., 1. lpp.
[2] OV L 156, 5.5.2021., 1. lpp.

komisijas un citu struktūru konvencijas, ieteikumus, rezolūcijas, atzinumus un ziņojumus,

– ņemot vērā Eiropas Padomes un Eiropas Savienības 2007. gada 23. maija Saprašanās memorandu un Padomes 2020. gada 8. jūlija secinājumus par ES prioritātēm sadarbībai ar Eiropas Padomi 2020.–2022. gadā,

– ņemot vērā Komisijas 2017. gada 20. decembra pamatoto priekšlikumu Padomes lēmumam par konstatēšanu, ka ir droša varbūtība, ka Polijas Republika varētu nopietni pārkāpt tiesiskumu (COM(2017) 0835), kas sagatavots saskaņā ar LES 7. panta 1. punktu,

– ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras () 2022. gada 19. jūlija ziņojumu "Eiropas pilsoniskā sabiedrība — joprojām pakļauta spriedzei", 2022. gada 8. jūnija ziņojumu "2022. gada ziņojums par pamattiesībām", 2022. gada 19. augusta ziņojumu "Pilsoniskās telpas aizsargāšana ES" un 2022. gada 3. novembra ziņojumu "Antisemītisms — pārskats par Eiropas Savienībā reģistrētajiem antisemītiskajiem incidentiem 2011.–2021. gadā", kā arī citus tās ziņojumus, datus un citus informācijas avotus, īpaši Eiropas Savienības Pamattiesību informācijas sistēmu (),

– ņemot vērā 2016. gada 25. oktobra rezolūciju ar ieteikumiem Komisijai par ES mehānisma demokrātijai, tiesiskumam un pamattiesībām izveidi[3],

– ņemot vērā 2018. gada 1. marta rezolūciju par Komisijas lēmumu piemērot LES 7. panta 1. punktu attiecībā uz stāvokli Polijā[4],

– ņemot vērā 2018. gada 19. aprīļa rezolūciju par nepieciešamību ieviest Eiropas vērtību instrumentu, ar kuru tiek atbalstītas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas veicina demokrātiju, tiesiskumu un pamatvērtības Eiropas Savienībā vietējā un valsts līmenī[5],

– ņemot vērā 2018. gada 12. septembra rezolūciju par priekšlikumu, kurā Padome tiek aicināta saskaņā ar LES 7. panta 1. punktu konstatēt, ka ir droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt vērtības, uz kuru pamata ir dibināta Savienība[6],

– ņemot vērā 2018. gada 14. novembra rezolūciju par visaptveroša ES mehānisma nepieciešamību demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību aizsardzībai[7],

– ņemot vērā 2020. gada 7. oktobra rezolūciju par ES demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību mehānisma izveidi[8],

– ņemot vērā 2020. gada 13. novembra rezolūciju par Covid-19 pasākumu ietekmi uz demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesībām[9],

[3] OV C 215, 19.6.2018., 162. lpp.
[4] OV C 129, 5.4.2019., 13. lpp.
[5] OV C 390, 18.11.2019., 117. lpp.
[6] OV C 433, 23.12.2019., 66. lpp.
[7] OV C 363, 28.10.2020., 45. lpp.
[8] OV C 395, 29.9.2021., 2. lpp.
[9] OV C 415, 13.10.2021., 36. lpp.

– ņemot vērā 2021. gada 10. jūnija rezolūciju par stāvokli tiesiskuma jomā Eiropas Savienībā un Nosacītības regulas (ES, Euratom) 2020/2092 piemērošanu[10],

– ņemot vērā 2021. gada 24. jūnija rezolūciju par Komisijas 2020. gada ziņojumu par tiesiskumu[11],

– ņemot vērā 2021. gada 8. jūlija rezolūciju par vadlīniju izveidi attiecībā uz vispārējā nosacītības režīma piemērošanu Savienības budžeta aizsardzībai[12],

– ņemot vērā 2021. gada 11. novembra rezolūciju par demokrātijas, mediju brīvības un plurālisma stiprināšanu ES: civiltiesību un krimināltiesību aktos paredzētu pasākumu nesamērīga īstenošana, lai apklusinātu žurnālistus, NVO un pilsonisko sabiedrību[13],

– ņemot vērā 2021. gada 15. decembra rezolūciju par korupcijas, nepareizu izdevumu un ES un valstu līdzekļu nepareizas izmantošanas novēršanai paredzētu preventīvu pasākumu novērtēšanu ārkārtas fondu un ar krīzi saistītu izdevumu jomu gadījumā[14],

– ņemot vērā 2022. gada 8. marta rezolūciju par pilsoniskās sabiedrības rīcības iespēju samazināšanos Eiropā[15],

– ņemot vērā 2022. gada 10. marta rezolūciju par tiesiskumu un Eiropas Savienības Tiesas nolēmuma sekām[16],

– ņemot vērā 2022. gada 19. maija rezolūciju par Komisijas 2021. gada ziņojumu par tiesiskumu[17],

– ņemot vērā 2022. gada 9. jūnija rezolūciju par tiesiskumu un Polijas valsts ekonomikas atveseļošanas plāna iespējamo apstiprināšanu (ANM)[18],

– ņemot vērā 2022. gada 15. septembra rezolūciju par priekšlikumu Padomes lēmumam, ar kuru saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 7. panta 1. punktu tiek konstatēta droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt vērtības, uz kuru pamata ir dibināta Savienība[19],

– ņemot vērā 2022. gada 15. septembra rezolūciju par pamattiesību stāvokli Eiropas Savienībā 2020. un 2021. gadā[20],

---

[10] OV C 67, 8.2.2022., 86. lpp.
[11] OV C 81, 18.2.2022., 27. lpp.
[12] OV C 99, 1.3.2022., 146. lpp.
[13] OV C 205, 20.5.2022., 2. lpp.
[14] OV C 251, 30.6.2022., 48. lpp.
[15] OV C 347, 9.9.2022., 2. lpp.
[16] OV C 347, 9.9.2022., 168. lpp.
[17] OV C 479, 16.12.2022., 18. lpp.
[18] OV C 493, 27.12.2022., 108. lpp.
[19] Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0324.
[20] Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0325.

– ņemot vērā 2022. gada 20. oktobra rezolūciju par tiesiskumu Maltā piecus gadus pēc *Daphne Caruana Galizia* noslepkavošanas[21],

– ņemot vērā 2022. gada 20. oktobra rezolūciju par visā Eiropā vērojamo pret *LGBTIQ+* personām vērstu naida noziegumu skaita pieaugumu nesen Slovākijā notikušo homofobisko slepkavību kontekstā[22],

– ņemot vērā 2022. gada 10. novembra rezolūciju "Rasu taisnīgums, nediskriminēšana un rasisma apkarošana ES"[23],

– ņemot vērā 2022. gada 24. novembra rezolūciju par stāvokli Komisijas un Ungārijas valdības sarunās saistībā ar Nosacītības regulu un atveseļošanas un noturības plānu[24],

– ņemot vērā 2023. gada 30. marta rezolūciju par 2022. gada ziņojumu par tiesiskumu — tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā[25],

– ņemot vērā *PEGA* izmeklēšanas komitejas ziņojumu un *PEGA* rezolūciju un ieteikumus[26],

– ņemot vērā Demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību uzraudzības grupas (*DRFMG*) atbildes ziņojumus, misijas ziņojumus, rakstiskos jautājumus un atbildes[27],

– ņemot vērā Reglamenta 54. pantu,

– ņemot vērā Juridiskās komitejas atzinumu,

– ņemot vērā Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas ziņojumu (A9-0000/2023),

***Tiesu sistēmas***

1. atkārtoti uzsver, ka neatkarīgas tiesu iestādes ir tiesiskuma pamatā, jo ir uzskatāmas par priekšnoteikumu efektīvas tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai situācijās, kad tiek liegtas vai pārkāptas tiesības un brīvības; uzsver, ka neatkarīgām un efektīvi strādājošām tiesu iestādēm ir būtiska nozīme ES tiesību aktu īstenošanā, ņemot vērā to, ka Komisija paļaujas uz to, ka valstu tiesu iestādes īstenos ES tiesību aktus; pauž bažas par to, ka, ja Komisija ignorē valstu tiesu iestāžu nepilnības, šī "atbilstības prezumpcija" kļūst par "šķietamu atbilstību"; ar bažām norāda, ka, lai gan dažas tiesu sistēmas uz papīra var šķist stabilas, dažos gadījumos tās nav imūnas pret valsts sagrābšanu, politisku iejaukšanos vai nepotismu; apzinās, ka to ir grūti atklāt, vienkārši novērtējot

[21] Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0371.
[22] Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0372.
[23] Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0389.
[24] Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0422.
[25] Pieņemtie teksti, P9_TA(2023)0094.
[26] Pieņemtie teksti, P9_TA(2023)0244.
[27] Informāciju par visām *DRFMG* veiktajām uzraudzības darbībām skatīt šeit: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

oficiālās struktūras; tādēļ mudina Komisiju veikt kvalitatīvāku analīzi, ietverot arī kontekstuālos elementus;

2. norāda, ka Komisija ir konstatējusi būtiskas atšķirības starp ES dalībvalstīm tiesu iestāžu neatkarības un aizsardzības pasākumu ziņā; norāda, ka ziņojumā ir minētas vairākas pozitīvas iniciatīvas un pašreizējās norises tiesu iestāžu padomju jomā, jo īpaši Luksemburgā, Nīderlandē, Portugālē, Itālijā, Zviedrijā, Somijā un Ungārijā; tomēr uzsver, ka neatkarīgs novērtējums liecina, ka no četriem "galvenajiem atskaites punktiem", kas saistīti ar tiesu iestāžu neatkarību Ungārijā, tikai vienu var uzskatīt par pilnībā sasniegtu[28]; norāda, ka Komisija uzskata, ka Polijā, Slovākijā, Bulgārijā, Spānijā un Kiprā joprojām ir jārisina bažas attiecībā uz tiesu iestāžu padomēm; ar bažām norāda, ka disciplinārlietas var izmantot kā līdzekli tiesu iestāžu neatkarības ierobežošanai, kā tas notiek Polijā un Bulgārijā; atzīmē, ka Komisija beidzot ir vērsusies pret Poliju Eiropas Savienības Tiesā (EST) par ES tiesību pārkāpumiem, ko ir pieļāvusi tās Konstitucionālā tiesa;

3. norāda, ka Komisija uzskata, ka, lai gan dažas dalībvalstis, tostarp Somija, Austrija, Slovēnija, Kipra, Zviedrija un Ungārija, ir uzsākušas vai izziņojušas iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot tiesnešu amatā iecelšanas procesus un augsto tiesu darbību, Maltā, Grieķijā, Lietuvā, Latvijā un Īrijā joprojām pastāv problēmas saistībā ar augsta līmeņa tiesnešu iecelšanu amatā; uzsver, ka joprojām pastāv nopietnas bažas par Polijā iepriekš amatā ieceltajiem Augstākās tiesas tiesnešiem, tostarp tās pirmo priekšsēdētāju, un par to, ka joprojām netiek īstenots EST prejudiciālais nolēmums par tiesnešu iecelšanu amatā Ārkārtas kontroles palātā; norāda, ka Komisija uzskata, ka Slovākijā ieviestais tiesnešu nozieguma veids — tiesību aktu ļaunprātīga izmantošana saistībā ar viņu pieņemtajiem lēmumiem — joprojām rada bažas, jo tam ir negatīva psiholoģiska ietekme uz tiesnešiem un tas rada lielu slogu izmeklēšanas iestādēm;

***Korupcija***

4. atkārtoti uzsver, ka korupcija nopietni apdraud tiesiskumu un būtiski grauj uzticību demokrātijai un vienlīdzībai likuma priekšā; aicina dalībvalstis darīt daudz vairāk, lai izskaustu korupciju;

5. pauž nožēlu, ka, neraugoties uz to, ka visās dalībvalstīs ir spēkā korupcijas novēršanas stratēģijas, korupcijas uztvere ES ievērojami atšķiras, Dānijai, Somijai, Zviedrijai un Nīderlandei ierindojoties starp vismazāk korumpētajām valstīm, savukārt Bulgārijā, Maltā, Ungārijā, Grieķijā un Slovēnijā korupcijas uztveres līmenis ir visai satraucošs[29]; ar bažām atzīmē arī to, ka Komisija uzskata, ka dažām dalībvalstīm, piemēram, Bulgārijai, Maltai, Ungārijai, Grieķijai un Slovēnijai, vēl ir jāpanāk stabili rezultāti augsta līmeņa korupcijas lietu izmeklēšanā un krimināltvajāšanā, kas noslēdzas ar galīgiem notiesājošiem spriedumiem, kuriem ir atturoša ietekme;

6. uzsver, ka dalībvalstu valdībām un ES ierēdņiem būtu jārāda piemērs citiem, atturoties no jebkādām koruptīvām darbībām, un ka valdība vai politiķi nedrīkstētu iejaukties korupcijas izmeklēšanā; norāda, ka korupcijā var būt iesaistīti arī ES ierēdņi, kā to

[28] Ungārijas Helsinku komiteja, *Atjaunināts kopsavilkuma novērtējums par Ungārijas atbilstību četriem galvenajiem atskaites punktiem, kuru mērķis ir atjaunot tiesu iestāžu neatkarību*, 2023. gada 9. oktobris.
[29] *Transparency International*, *Korupcijas uztveres indekss*, 2023. gada 31. janvāris.

pierāda "Katargeita", tāpēc atkārtoti pieprasa, lai gada ziņojumā tiktu aplūkotas arī ES iestādes;

7. nosoda to, ka Malta joprojām īsteno savu ieguldītājiem paredzēto pilsonības shēmu, kas rada lielu korupcijas un citu noziegumu risku, jo īpaši ņemot vērā vairāku citu dalībvalstu veiktos pasākumus nolūkā atcelt ieguldītājiem paredzētās pilsonības shēmas; atkārtoti apstiprina savu nostāju, ka Komisijai būtu jāizmanto savas prerogatīvas ierosināt attiecīgus tiesību aktus un ES mēroga aizliegumu attiecībā uz visām ieguldītājiem paredzētajām pilsonības shēmām ES;

8. uzskata, ka dalībai Eiropas Prokuratūrā (*EPPO*) vajadzētu būt priekšnoteikumam ES līdzekļu saņemšanai; atkārtoti aicina paplašināt pilnvaras;

9. norāda, ka korupcijā var būt iesaistītas valsts iestādes, tostarp tiesu un policijas iestādes, kas ir tieši tās iestādes, kurām būtu jācīnās pret korupciju; uzskata, ka ES struktūrām, piemēram, Eiropolam, varētu būt nozīmīga loma korupcijas gadījumu izmeklēšanā un pierādījumu nodrošināšanā, taču to kavē prasība par Eiropola iesaistes apstiprināšanu dalībvalstīs; aicina nostiprināt Eiropola pilnvaras, lai tas varētu izmeklēt iepriekš aprakstītos korupcijas gadījumus;

***Neatkarīgas iestādes***

10. uzsver, ka līdzsvara un atsvara sistēma var darboties tikai tad, ja ombudi, valstu cilvēktiesību iestādes, revīzijas biroji, līdztiesības iestādes un visas citas neatkarīgās iestādes spēj darboties un tām ir pietiekami plašas pilnvaras, neatkarība un atbilstošs finansējums;

11. norāda, ka Komisija uzskata, ka situācija dalībvalstīs ir ļoti atšķirīga — Kiprā, Slovākijā, Luksemburgā, Portugālē, Slovēnijā un Polijā dažas norises ved pareizajā virzienā, Lietuvā, Ungārijā un Horvātijā joprojām pastāv problēmas, Itālijā, Čehijā, Maltā un Rumānijā joprojām nav izveidota neviena valsts cilvēktiesību iestāde, Bulgārijā, Spānijā un Austrijā kavējas iecelšana amatos dažādās neatkarīgās iestādēs, savukārt Polijā ir apdraudēta Augstākā revīzijas biroja efektīva darbība; ar lielām bažām norāda uz nesenajiem notikumiem Grieķijā, kur neatkarīgas iestādes, piemēram, Grieķijas Sakaru drošības un privātuma iestāde (*ADAE*) un Grieķijas Datu aizsardzības iestāde, tiek pakļautas arvien lielākam spiedienam, jo strādā pie nelikumīgas spiegprogrammatūras izmantošanas gadījumiem, un Grieķijas parlaments nesen steidzamības kārtā atstādināja *ADAE* valdes locekļus — acīmredzot tāpēc, ka *ADAE* pieņēma lēmumu piemērot naudas sodu Grieķijas izlūkošanas aģentūrai;

***Mediju plurālisms un mediju brīvība***

12. uzsver, ka bez mediju plurālisma un mediju brīvības nevar pastāvēt demokrātiska dzīve un tiesiskums;

13. uzsver mediju īpašumtiesību pārredzamības nozīmi; norāda, ka Komisija uzskata, ka kopš 2022. gada ziņojuma par tiesiskumu Grieķijā, Luksemburgā un Zviedrijā ir pieņemti jauni tiesību akti, kas palielina mediju īpašumtiesību pārredzamību vai uzlabo informācijas par mediju īpašumtiesībām pieejamību sabiedrībai, un ka šādu tiesību aktu

noteikumi ir pastiprināti arī Kiprā, savukārt Bulgārijā, Čehijā un Francijā izmaiņas vēl nav pieņemtas; atzīmē arī to, ka Komisija uzskata, ka nav nodrošināti pietiekami pasākumi mediju regulatoru aizsardzībai pret nepamatotu politisko ietekmi un ka iestādēm trūkst resursu, jo īpaši Ungārijā, Slovēnijā, Polijā, Grieķijā un Rumānijā;

14. uzsver sabiedrisko mediju redakcionālās neatkarības nozīmi un visu dalībvalstu pienākumu to ievērot;

15. aicina Padomi un Komisiju nodrošināt pienācīgu finansējumu neatkarīgai un kvalitatīvai Eiropas mēroga žurnālistikai valsts, reģionālā un vietējā līmenī;

***Žurnālistu aizsardzība***

16. atgādina, ka neatkarīga žurnālistika ir būtisks demokrātiskā tiesiskuma elements, kas ir daļa no būtiskās līdzsvara un atsvara sistēmas, kā arī sabiedrības kontroles elements; pauž bažas par vairāku valdību apzinātajiem centieniem apklusināt žurnālistus, kuri atklāj pārkāpumus;

17. pauž nožēlu par satraucošajām tendencēm žurnālistu drošības jomā vairākās dalībvalstīs; norāda, ka Eiropas Padomes platformā žurnālistikas aizsardzības un žurnālistu drošības veicināšanai kopš 2015. gada ir reģistrēti vairāk nekā 1600 brīdinājumi par draudiem; pauž nožēlu par žurnālistu iebiedēšanu vēlēšanu kampaņu laikā, piemēram, nesen notikušajās vēlēšanās Slovākijā;

18. pauž nožēlu, ka, neraugoties uz dažādu starptautisko organizāciju paustajām bažām, Maltas ierosinātie noteikumi par stratēģiskas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību (*SLAPP*) apkarošanu nespēj aizsargāt žurnālistu darbu[30]; aicina Grieķijas valdību risināt nopietnās problēmas, ko identificējusi alianse "Ātra reaģēšana mediju brīvības jomā" (*MFRR*), kas izseko un uzrauga preses un mediju brīvības pārkāpumus un reaģē uz tiem, jo īpaši saistībā ar patvaļīgu novērošanu, nesodāmību vai noziegumiem pret žurnālistiem, stratēģiskām tiesvedībām pret sabiedrības līdzdalību (*SLAPP*) un mediju neatkarību un plurālismu[31]; ar lielām bažām norāda uz Francijas iestāžu nesen veikto reportieres aizturēšanu, acīmredzot nolūkā atklāt viņas avotus, kā arī Nīderlandes žurnālista, kas strādā "De Correspondent", telefonsarunu nelikumīgo noklausīšanos;

19. aicina ES iestādes ātri panākt vienošanos par vērienīgu direktīvu par apkarošanu; aicina Komisiju izpētīt iespēju pieņemt turpmākus tiesību aktus, lai aptvertu visus gadījumus;

20. asi nosoda nopietnas izmeklēšanas trūkumu slepkavības lietā; norāda, ka abi iespējamie slepkavas tika arestēti vairāk nekā divus gadus pēc slepkavības, pamatojoties uz pierādījumiem, kas policijai, šķiet, bija pieejami visu laiku; uzskata, ka slepkavības pasūtītājs joprojām nav noskaidrots; atzīmē, ka — gluži tāpat kā un — izmeklēja korupciju un noziedzību un, iespējams, ieguva ienaidniekus, kas ieņem augstus amatus, arī politiskajās aprindās; norāda, ka aizdomās turētais slepkavības pasūtītājs joprojām

[30] Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs, *Vēstule Maltas parlamenta spīkeram*, 2023. gada 26. septembris.
[31] *International Press Institute*, *Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece,* 2023. gada 27. septembris.

nav tiesāts un iestādes joprojām nav pienācīgi risinājušas visus viņas izmeklētos korupcijas gadījumus un noziegumus;

21. nosoda žurnālistu nelikumīgu novērošanu, jo īpaši izmantojot spiegprogrammatūru; pauž satraukumu par Komisijas atteikumu īstenot visus Pegasus īpašās izmeklēšanas komitejas ieteikumus un uzskata to par bezdarbību; norāda, ka nevienā no daudzajiem simtiem gadījumu, kad spiegprogrammatūra ir tikusi ļaunprātīgi izmantota pret žurnālistiem, aktīvistiem, politiķiem, juristiem un citiem politiskiem mērķiem, nav nodrošināts taisnīgums; tāpēc secina, ka pretēji Komisijas pieņēmumam daudzas valsts iestādes nevēlas un nespēj risināt šo jautājumu, atstājot cietušos bez efektīvas tiesiskās aizsardzības un nenodrošinot demokrātijas principu ievērošanu; pauž nopietnas bažas par to, kā nesodāmība spiegprogrammatūras ļaunprātīgas izmantošanas gadījumos ietekmē žurnālistus un viņu avotus;

22. uzsver, ka spiegprogrammatūras nelikumīgas izmantošanas ietekme ir daudz lielāka dalībvalstīs, kurās iestādes, kurām normālos apstākļos būtu uzdevums veikt izmeklēšanu un sniegt tiesisko aizsardzību mērķpersonām un nodrošināt pārskatatbildību, kontrolē valsts, un ka šādās valstīs, kurās ir tiesiskuma krīze un ir apdraudēta tiesu neatkarība, uz valsts iestādēm nevar paļauties; tādēļ aicina Komisiju ziņojumā par tiesiskumu izklāstīt īpašus katrai valstij paredzētus uzraudzības pasākumus un ieteikumus attiecībā uz dalībvalstu īstenotu spiegprogrammatūras nelikumīgu izmantošanu, izvērtējot valsts iestāžu vēlmi un gatavību nodrošināt tiesisko aizsardzību mērķpersonām;

***Pārredzamība un piekļuve informācijai***

23. pauž nožēlu par pastāvīgajām grūtībām, ar kurām saskaras daudzi pilsoņi, žurnālisti un parlamentārieši daudzās dalībvalstīs, iegūstot informāciju un piekļuvi dokumentiem; uzsver, ka pārāk bieži valsts iestādes apzināti traucē piekļuvi informācijai un dokumentiem, piemēram, nesamērīgi aizkavējot lēmumu pieņemšanu vai piešķirot tikai šķietamu piekļuvi, darot pieejamu tikai daļu informācijas;

***Pilsoniskās sabiedrības telpa***

24. atzīst pilsoniskās sabiedrības un veselīgas pilsoniskās telpas izšķirošo nozīmi tiesiskuma uzturēšanā un aizsardzībā un atkārtoti aicina izveidot atsevišķu nodaļu par pilsoniskās sabiedrības stāvokli dalībvalstīs; norāda ka Komisija uzskata, ka Malta, Īrija, Bulgārija, Lietuva un Vācija ir paziņojušas par centieniem uzlabot vai cenšas uzlabot pilsoniskās sabiedrības sistēmu, un uzskata, ka Kiprā, Grieķijā, Spānijā, Itālijā un Francijā pilsoniskā sabiedrība saskaras ar īpašām problēmām, savukārt Ungārijā un Polijā — ar pastāvīgiem nopietniem sistēmiskiem ierobežojumiem; aicina visas dalībvalstis atzīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas (PSO) par svarīgām ieinteresētajām personām demokrātiskajā dzīvē un radīt pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi;

25. aicina Komisiju, izmantojot īpašu finansējumu, turpināt ieguldīt PSO spēju veidošanā uzraudzīt tiesiskuma situāciju dalībvalstīs un ziņot par to, kā arī nodrošināt pienācīgu aizsardzību PSO, kuras iesaistās šajā procesā;

***Minoritāšu aizsardzība***

26. norāda, ka regress demokrātijas un tiesiskuma jomā un minoritāšu tiesību iedragāšana bieži vien iet roku rokā, vēlreiz uzsverot, ka turpmākajos ziņojumos ir nepieciešama visaptveroša pieeja demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību (DTP) uzraudzībai; pauž nožēlu par progresa trūkumu minoritāšu aizsardzībā visā ES; nosoda naida runu pret minoritāšu grupām, cita starpā arī no valdības vai politisko amatpersonu puses;

27. aicina ES dalībvalstis noteikt tiesību aizsardzību par reālu un transversālu prioritāti visās politikas jomās; aicina Komisiju izmantot visus pieejamos līdzekļus, lai nodrošinātu tiesību ievērošanu visā ES, cita starpā izmantojot pārkāpuma procedūras pret dalībvalstīm; aicina dalībvalstis ņemt vērā Eiropas Padomes Nediskriminācijas, daudzveidības un iekļaušanas koordinācijas komitejas izstrādātos 12 ieteikumus cīņai pret naida noziegumiem, kas vērsti pret *LGBTIQ+* personām, kā arī Eiropas komisijas pret rasismu un neiecietību ieteikumus[32]; norāda uz neseno Rumānijas likumprojektu, kura mērķis ir ievērot EST 2018. gada nolēmumu *Coman* lietā[33], kā arī kritiku par to, ka likumprojekts šo nolēmumu īsteno tikai ļoti šaurā nozīmē un ka tas negarantē vienlīdzīgas tiesības viendzimuma pāriem[34];

28. atkārtoti apstiprina, ka sieviešu tiesības ir cilvēktiesības un ka nekas nevar attaisnot regresu sieviešu tiesību un autonomijas jomā; jo īpaši nosoda vairākās dalībvalstīs notiekošos uzbrukumus sieviešu un meiteņu seksuālajai un reproduktīvajai veselībai un tiesībām; uzskata, ka tiesībām uz drošu un likumīgu abortu jābūt nostiprinātām Pamattiesību hartā;

29. aicina Komisiju nākamajā ziņojumā iekļaut īpašu jaunu pīlāru par minoritāšu aizsardzību, kartējot visu veidu ksenofobiju, rasismu, antisemītismu, islamofobiju, antičigānismu un fobiju visās dalībvalstīs;

30. pauž vilšanos par Komisijas lēno rīcību attiecībā uz pamattiesību normu un dalībvalstu judikatūras neievērošanu; noraida Komisijas interpretāciju, ka valsts iestāžu atteikšanās ievērot Eiropas Savienības Tiesas (EST) un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) nolēmumus pamattiesību lietās ir uzskatāma par "atsevišķiem gadījumiem", kam nav jāpiemēro pārkāpuma procedūras; mudina Komisiju kā Līgumu izpildes uzraudzītāju uzņemties atbildību par ES tiesību aktu cilvēktiesību jomā izpildi un nepaļauties uz "privātu izpildi";

***Transversāli secinājumi par demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību stāvokli visā ES***

31. ņemot vērā iepriekš minēto, pauž nopietnas bažas par to, ka visā ES tiek grauta demokrātija, tiesiskums un pamattiesības; uzsver, ka, lai gan Komisijas ziņojumā par tiesiskumu aprakstītais stāvoklis liecina par daudzām satraucošām norisēm, situācija

---

[32] Eiropas Padome, Nediskriminācijas, daudzveidības un iekļaušanas koordinācijas komiteja, Tematiskais pārskats par Ieteikuma CM/Rec(2010)5 īstenošanu, 2023. gada 14. septembris;Eiropas Padome, Eiropas komisija pret rasismu un neiecietību, ECRI Vispārējās politikas ieteikums Nr. 17 par neiecietības un diskriminācijas pret LGBTI personām novēršanu un apkarošanu, 2023. gada 28. septembris.

[33] Tiesas 2018. gada 5. jūnija spriedums, Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko iesniedza *Curtea Constituţională* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija), ECLI:EU:C:2018:385.

[34] *Euractiv*, *Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions*, 2023. gada 22. septembris.

šķiet vēl satraucošāka, ņemot vērā citus neatkarīgus ziņojumus un avotus; uzsver, ka pat situācijā, kad dažas dalībvalstis rāda pozitīvu piemēru demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību aizsardzībā un veicināšanā savstarpēji atkarīgā un atvērtā Eiropas Savienībā, šo vērtību mazināšanās citās dalībvalstīs kompromitē un iedragā ES iestāžu reputāciju un situāciju ES kopumā;

***ES tiesību aktu izpildes panākšana***

32. norāda, ka visu ES tiesību aktu pienācīga izpilde ir galvenais priekšnoteikums uz tiesiskumu balstītas Savienības izveidei; nosoda ES tiesību aktu dažkārt visai atklāto un nekaunīgo neievērošanu vairākās dalībvalstīs dažādās jomās, piemēram, patvēruma, sankciju īstenošanas un cilvēktiesību jomā; uzsver, ka tas var padarīt ES par zonu bez likuma varas, kurā dažas dalībvalstis jūtas vienlīdzīgākas par citām un kurā pilsoņu ES tiesības un brīvības netiek vienlīdzīgi aizsargātas;

33. atgādina Komisijai, ka tā pirmām kārtām ir Līgumu izpildes uzraudzītāja; uzsver, ka ar ziņojuma sagatavošanu vien nepietiek, lai stiprinātu mūsu uz tiesiskumu balstīto Savienību, un ka ziņojumā būtu jāparedz konkrēti izpildes pasākumi, jo īpaši gadījumos, kad ieteikumi netiek pilnībā ievēroti;

34. pauž dziļu nožēlu par to, ka Komisija neveic stingrākus pasākumus, lai ES tiesību akti tiktu izpildīti; tādēļ aicina Komisiju palielināt jaunu pārkāpuma procedūru skaitu un ar lielāku drosmi steidzami pastiprināt pašreizējās pārkāpuma procedūras; aicina Komisiju neizmantot "dialogu" ar dalībvalstīm vai "izmēģinājuma" procedūru kā bezgalīgu līdzekli, kā izvairīties no faktiskas pārkāpumu procedūru uzsākšanas; aicina Komisiju pārskatīt savu politiku (kas nav pamatota ar Līgumiem) "individuālās" lietās neizmantot pārkāpuma procedūras, jo šīs politikas rezultātā ir nopietni apdraudētas pilsoņu tiesības visā ES, jo īpaši, ja viņu valstu valdības atsakās ievērot ES tiesību aktus vai EST spriedumus, jo lielākā daļa šo lietu nebūt nav individuālas, bet gan attiecas uz stratēģiskiem un būtiskiem jautājumiem;

35. norāda uz pastāvīgo problēmu, kas saistīta ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) spriedumu nepilnīgu īstenošanu, atzīmējot nesenos Eiropas Padomes Ministru komitejas lēmumus[1]; atzinīgi vērtē ECT galveno spriedumu īstenošanas sistēmisko rādītāju iekļaušanu ziņojumā par tiesiskumu kopš tā 2022. gada izdevuma; aicina Komisiju tomēr izveidot rezultātu pārskatu, lai uzraudzītu, kā tiek īstenots katrs EST un ECT spriedums saistībā ar demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesībām, un pilnībā iekļaut to ikgadējā ziņojumā par tiesiskumu; aicina dalībvalstis nekavējoties īstenot vēl neizpildītos spriedumus un aicina Komisiju izvērtēt ietekmi uz ES tiesību aktu ievērošanu un vajadzības gadījumā uzsākt pārkāpuma procedūras;

***Ziņojums par tiesiskumu kā instruments***

36. atzīst, ka ziņojums par tiesiskumu ir kļuvis par kritēriju, kas ilustrē ES iestāžu darbu tiesiskuma jautājumos ES un konkrētās dalībvalstīs;

37. atzīst, ka Komisijas ziņojums par tiesiskumu kopš tā pirmā izdevuma 2020. gadā ir kļuvis visaptverošāks; tomēr pauž nožēlu, ka 2023. gada ziņojums netika būtiski paplašināts, pievienojot jaunu visaptverošu pīlāru; atkārtoti pauž nostāju, ka ziņojumā

būtu jāietver visas LES 2. pantā minētās vērtības, jo tās nevar aplūkot atsevišķi; aicina Komisiju nākamgad paplašināt ziņojuma tvērumu;

38. pauž bažas, ka Komisija, cenšoties balstīties uz faktiem un būt objektīva, dažkārt kļūst pārāk diplomātiska un neprecīza, identificējot tiesiskuma problēmas dalībvalstīs; pauž nožēlu, ka eifēmiskas valodas lietojums un nedabīgi vienādais katrai dalībvalstij adresēto secinājumu un ieteikumu skaits slēpj ļoti reālās atšķirības starp dalībvalstīm; uzskata, ka ieteikumu izpildes novērtējumam jābūt precīzākam un kvalitatīvākam, paļaujoties ne tikai uz izmaiņām tiesību aktos, bet arī uz reāliem un neatkarīgiem pierādījumiem par to īstenošanu praksē; norāda uz dažkārt visai krasajām atšķirībām starp valstu nodaļu kopsavilkumiem un pašās nodaļās sniegto detalizēto saturu, kas varētu liecināt par redakcionālu iejaukšanos;

39. atkārtoti apstiprina, ka daudzas no šīm problēmām varētu pārvarēt, ziņojuma izstrādē iesaistot neatkarīgu ekspertu grupu, jo tiem diplomātiski apsvērumi būtu mazāk saistoši; aicina Komisiju pārskatīt savu nostāju šajā jautājumā un izpētīt visas iespējas ziņojuma par tiesiskumu turpmāko izdevumu sagatavošanā iesaistīt neatkarīgus ekspertus;

40. apliecina, ka ikgadējais ziņojums par tiesiskumu nav nekāds pašmērķis, jo ar situācijas uzraudzību vien nepietiek, bet drīzāk būtu jāveic īpaši izpildes pasākumi konstatēto trūkumu novēršanai;

***Iestāžu sadarbība un procedūras tiesiskuma jomā***

41. ņem vērā Padomes patlaban veikto dialoga pat tiesiskumu izvērtējumu un Padomes pausto nostāju, ka tā apsvērs turpmākas iestāžu sadarbības iespējas šajā jomā; aicina Padomi padarīt dialogu par tiesiskumu iekļaujošāku, uz sanāksmēm uzaicinot citas iestādes un ieinteresētās personas, jo īpaši Eiropas Padomes struktūras, piemēram, Venēcijas komisiju, kā arī Eiropas Parlamenta pārstāvjus;

42. pauž nožēlu, ka Komisija un Padome līdz šim ir noraidījušas Parlamenta piedāvājumu noslēgt iestāžu nolīgumu par tiesiskumu; atkārtoti apstiprina gatavību atsākt sarunas par šo nolīgumu;

43. aicina pārējās iestādes starplaikā vismaz izpētīt turpmākas sadarbības iespējas saistībā ar ierosināto iestāžu izmēģinājuma projektu demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību jomā, kas palīdzētu praktiski veidot uzticību starp iestādēm, jo īpaši apmainoties ar uzraudzības, dialoga un sanāksmju organizēšanas praksi;

44. nosoda pilnīgu progresa trūkumu LES 7. panta 1. punktā minēto procedūru pašreizējā īstenošanas procesā; mudina Padomi pievērsties visām jaunajām norisēm, kas skar tiesiskumu, demokrātiju un pamattiesības; atkārtoti aicina Padomi ņemt vērā ieteikumus saistībā ar šo procedūru, uzsverot, ka jebkāda turpmāka šādas rīcības aizkavēšana nozīmētu tiesiskuma principa pārkāpumu no pašas Padomes puses; uzstāj uz Parlamenta lomas un kompetences respektēšanu;

45. aicina Komisiju iekļaut, stingri uzraudzīt un aizsargāt DTP nosacījumus visos budžeta instrumentos un procesos; aicina Komisiju šajā saistībā neatbloķēt nekādus kohēzijas fondus Ungārijai, ja vien nav pilnībā izpildīti visi attiecīgie nosacījumi un ja šīs

dalībvalsts tiesu iestādes nav uzskatāmas par pilnīgi neatkarīgām gan uz papīra, gan praksē; aicina Komisiju un Padomi arī turpmāk un vajadzības gadījumā nekavējoties piemērot Nosacītības regulu un neatcelt attiecībā uz Ungāriju pieņemtos pasākumus, kamēr nav faktiski sasniegti visi atskaites punkti; aicina Komisiju stingri pārbaudīt, vai dažādos dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos ir izpildīti ar tiesiskumu saistītie atskaites punkti kā priekšnosacījums finansējuma izmaksai, kad dalībvalstis iesniedz maksājumu pieprasījumus; aicina Komisiju galveno atbildību par šo nosacījumu piemērošanu uzticēt par tiesiskumu atbildīgajiem komisāriem;

°

° °

46. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.